

~~enato~~

Edward

Zasha

1911

1907

K l a n ě n í

Při nájezdu z polní cesty na státní Blesk jako obvykle netáhnul. Zlostné odfrknutí Švitka provázelo Stavěl výhružným zvoláním: "No táák, hybaj!" Blesk pohodil vzpurně hřívou, jeho starý ulejšvácký figl mu tentokrát nevyšel. Šustění natřásaného sena na asfaltu ustoupilo jednolitému klapotu podkov, který nadobro přerušil večerní ladění cvrčků po sálavém dni, kdy slunce nepustilo až do pozdního odpoledne živáčka do polí. Švestky po stranách silnice nabíraly modrou barvu, Stavěl se pohědněji uvelebil v kupce a výřezem jejich korun sledoval na blankytu ojedinelé beránky, koně již dojdou sem. Vzpomněl si, že Václava již hezkých pár dní neviděl. Kovídá se, že začal dělat na nádraží vykládku vagónů. Nechtě si musel přiznat, že Václavův návrat ho přivádí do zmatku. Deset let. Kdeko by řekl,

že čas tak dlouhý zajizví i horší rány. Ne-
úroda, sucho, nákaza, to jsou věci, které
přijdou a odejdou. Kůda se obrátí a žije na-
dějí. Mraky rychle přeletí, pohroma či neš-
těstí přijde, něco vezme za své, někdy je to-
ho až příliš mnoho anebo dokonce všechno,
ale odejde, odejde pryč. S každým jarem za-
číná vše znova, zákon daný, nezrušitelný,
zem je panenství, mláděčka nevinná. S lidmi,
ach jo, je to daleko horší. Nerad, opravdu
nerad si to připouští, ale je tomu tak, že
Václav Vaněk byl pro něho vlastně v posled-
ních letech neboštiken. O věcech prvých se
dá vzpomínat, zbolely, mrzí, ale byly a
chvála Bohu jsou pryč. Mezi lidmi to je jin-
ná, setsakramentsky nevyzpytatelná věc, bo-
lest neukončení ...

"Pré ve městě vemeté putyke a enom chlaš-
če," utrousila u večeře Staválka. Drobil pat-
ku chleba do kafe! "A kdo be nechlastal ?!
Je to ešte horcky." Vstal a mrzutě odstrčil
hrnek.

Za humny si bezmyšlenkovitě utrhul stéblo

trávy a strčil ho mezi rty. Zrak mu zablou-
dil nahoru k lesu, na Portugal, jak se to-
mu koutek říká podle borůvek, které tam bý-
vají.

Nechtělo se mu tenkrát ani uvěřit, ale
bylo to tak. Zloději, a ještě k tomu paliči.
Dva mandele mu rozházeli, přesto poznal, že
vlastně jeden zmizel a Vankovi, ach ano, to-
mu nejenže odvezli, ale některé zapálili.
Druhou mu spali oba v poli. Měl nachysta-
ný pořádný klacek a vzduchovku. Třetí mu
se chystal, celý rozlámaný, jít po půlnoční
domů konečně do pelechu, když zahlédl od
cesty dva stíny. Rozbušilo se mu srdce.
Chvěl se rozčilením, počkejte vy parchanti!
Už si chystal vzduchovku s pepřem pro jed-
noho a výprask pro oba. Strnul, hlasy ho
zarazily, to se mu snad jenom zdá, nověj
starosta! Druhý hlas byl cizí, nebyl z dě-
diny. Prošli pár metrů kolem něho a kdyby
nekecali, tak by ho prozradilo bezmocné skří-
pání zubů. Zíral vytřeštěně do tmy za nimi.
Zahlédl malý plamínek. Výstřel. Malířský řev.

"Škodná už jen tak nepřijde," ušklíbl se Václav, když zrána sledovali stopy krve zpátky k cestě. Byl sice potom klid, nikdo se ani náznakem nezajímal, ale ozvěna se vrátila za dva roky, Vaněk byl odsouzen za kolaboraci. Stavělovi přeběhlo páteří mrazení - kdybych měl tenkrát více hněvu a méně strachu, tak ...

Strom upěl. Mladová sekyra se dravě zavě zakusovala do svítivě žlutého dřeva. Různé údery se stupňovaly od dutě hlubokých ran až k břitkému zazvonění, přerušovanému ostrým praskáním kmene. Les zasténal a větve padajícího smrku naposledy mávly na rozloučenou smutným druhým vzhůru. Stavěl si setřel pot s čela, sedl si na pařez a ztěžka oddychoval. Z krátkého odpočinku ho vyrušilo zapraskání větve. "Jako za mlada, seš chlapík," uznale pokývl Vaněk. Překročil pařez a usedl na poražený kmen. "Vašku, jak se daří?" přistihl se, že má hlas přiškrocený a odkášlal si. "Je tě slyšet od zastávky, hned mi došlo, že

„Jsi to ty. Nechceš mně?“

„Jak nechceš, nerozumím?“

„Harošt, jako šlehdína, nedělej, vědet vím, že jedinej seš na svojem,“ vyjel podrážděně, poposedl, hnátl do kabátu a mooně si loknul z vylovené flašky. „Chceš?“ zprudka jí přistrčil Stavělovi před obličej, ve strhané tváři mu hoří kalná křičící oči. Stavěl vzdychl, váhavě uchopil láhev, neunesl ten pohled a sklopil hlavu. Sedlák Vaněk! Dvakrát tolik měřic, čtyři koně. Rovnej chlap ale vždycky pán. Jaký to krutý čas, který takto láme lidi?

„A co tvoja práce?“ špitnul, aby vůbec něco řekl.

„Práce!“ posměšně vykřiknul, vzal láhev zpět z jeho ruky, „Neboj, vím, že mně nemožeš oživit.“ Vrávoravě vstal, opřel se Stavělovi o rameno! „Božeti, to je žewot,“ sevřel ho jako kleštěmi, „to si neomíš, kamaráde, představit.“

„Václave!“ Stavěl ožil, „vrať se, slešíš? Já to tak nemeslel!“ Vaněk se ani neotočil.

"Předi kde budeš chtít, nezapomeň, předi!"
Zdalo se, že si pro sebe dále něco povídá a
pokyvuje hlavou ...

Dědina byla plná klepů. Nebylo těžké há-
dat, o čem je řeč mezi chlapy v hospodě, o
čem klevetí sousedé přes ploty a špitají žen-
ské před obchodem. Vaňkovou zdravily děti a to
jen ti nejmenší caparti, kteří ještě moc z ře-
či nepobrali. Chodila jako v těžkém amu. Bru-
hý manžel jezdil z práce až za noci a zrána
zase odjížděl. Řhádali se tolikrát, nyní již
skorem spolu nemluvili. Děcka jí chodily ze
školy ubrečená, zprvu se ptaly, teď se ztrá-
ocely po koutech a byly hádavé a neposlušné.
Cožpak už toho nebylo dost? Proboha je to vů-
bec možné? Je to ještě horší než tenkrát.
První dva roky musela jezdit za prací až do
okresního města, do fabriky a nejstaršího,
Frantíka, tam vozit do jeslí. Takat ho uřva-
ného lesem na autobus, když ještě i kohouti
měli málem půlnoč. a žádná bába z dědiny jí
ho nechtěla hlídat a ona dobře ví proč samé

vykrucování, manžel, nemoc a kdosi coci. Byli celí podělaní. Celá dědina do jednoho! Ta dlouhá léta, za která si tak pomalu, ale přece jen zvykla nemyslet stále na něho, byla jen jeannými závoji, kladenými jedním po druhém na její otevřenou ránu. Nevydržela a zanedlouho po návratu ho sama vyhledala. Utíkal uličkami města před ní jako malý kluk. Konečně ho se synem přakvapili u stolu v hospodě. Poručil synu pít a jinak mlčel. Strašlivě mlčel. Jako hrob ...

Přišla zima. Vánoce. Vaňka hledají úřady. Od podzimu nepracuje. Potuluje se po kraji, zarostlý a hladový. Někdy obchází kolem, přes svá pole a u stavěld si byl občas pro jídlo a nechal si vmitit pár korun. Ůpí špinou a kořalkou, nerudný a zbědovaný.

Vaňková ani nevychází z chalupy, i nákupy si dělá ve městě, chlap odjel na montáže. V podvečer u ní najednou zvoní po čase kdosi u dveří. Zamykalýv kluk v ministranském, na hlavě papírovou korunu, celý se třese: "Tam,

tam je ..." a ukazuje mávátkem v ruce s přišpendlenou papírovou hvězdou. Chvátá s ním za humna. Za plotem, za hromadou polen na začátku pole leží její Václav stožený do klubička, napůl přikrytý sněhovým rubášem.

Před ním klečí Melichar a Baltazar.

Los Angeles

Za mnou oceán. Připlul jsem od Východu. Plavba pomřena v nepaměti, jen tolik: právě zestupuji nevěřičně po lodních schůdcích velké bílé lodi. V přístavu mne pohlcuje moře lidí ze všech koutů světa - bílí, snědí, černí, žlutí. Mnozí další cestující, pestrobarevné turisty, vítá ihned půvabná průvodkyně. Prodírám se nechrabaně za ní babylónskou směsí jazyků a po chvíli se vydáváme pečlivě udržovaným chodníčkem vzhůru na pahorek, zřejmou dominantu města. Kačenka s firemní pláčkou na klopě uniformovaného kostýmu se neustále culí, hopsá, natřásá a otáčí za svými připitoměnými káďátky. Všichni se mi čím dál tím více protiví. Všchným švitořením, ohichotáním a poskakováním mne vyrušují z n a l é h a v é h o přemítání, zda jsem se ocitl v tomto hejnu dobrovolně nebo nuceně.

Na vrcholu je zbudován umělecký park. Mezi bezvadně udržovanými trávníky jsou různě rozmístěny, pro mne naprosto bezvýznamné, artefakty. Křivě, mezi nimi převážně většina Japonců, jsou nepochopitelně vzrušeni. Obíhají se supermoderními fotoaparáty, vyškáklí, křičí, jeden druhého předhánějí a hned odhánějí, na vteřinku si navzájem pózuji. V klidu opodál stojí pouze se založenými pažemi naše průvodkyně, spokojená svým hereckým výkonem a pak já, naopak krajně znechucen dováděním těchto naneštěstí velkých dětí. Otracím se a ochotně je opustit, ale spatřím přitom město pod námi. Tisíce domů s pavučinou střech, ulic a zelených pásů na pozadí neobzíráního oceánu a blankytné oblohy. Pohled mi krásou vyrazil dech. Městem protéká řeka s řadou mostů a naproti nám na levém břehu stojí monumentální socha. Socha anděla? Nevím, nyní hádám. Cítím se svobodný. Snad cesta přes oceán stála za tento pohled ... vzápětí se však o to náléhavěji vrátila úzkost - budu se moci vrátit domů? Zavřel jsem oči. Představuji si náš

zohrávalý domek v zapadle uličce, jeho za-
hradu ... až se mi spustily slzy.

Kristé se kolem mne shlukli, smějí se
mi, až se prohýbají /velké a zlé děti/ a
ukazují mi na prsa. Přes krk mi na nich vi-
sí staříčkový fotoaparát. S překvapením jsem
ho uchopil oběma rukama, byl mi v ten oka-
mžik znamením, že jsem zde dobrovolně. Ja-
ponci ke mně přistupují a naznačují, že ho
okamžitě koupí anebo vymění za své přístro-
je. Kolem hlavy se mi míhají ruce plné blyš-
tivého chrómu, hned se šustícími bankovkami.
Neprvé se smějí a z plných plic, vůbec nic
ty děti nevidí! Sandávám aparát přes hlavu,
odevzdávám ho do několika rukou najednou a
prohám pryč.

Jsem před dveřmi bytu své sestřenky. Ob-
jímáme se, líbáme, rozpustile se navzájem
jededen druhého dobíráme. konečně slyším
česká slova. Ale radost, obrovská radost -
vždyť jsme spolu dělali do jednoho noční-
ku! - přešla v kruté rozčarování: V pokoji
volám na její dceru, celá máma, česky. Od-

poví stejně, ale s cizím přízvukem. Vstupuje její otec" "Taty!". Podle mne u srdce, to není naše dětské žvatláni, snad! A nemohl jsem to slovo při loučení vyslovit, snad bych je tím zabil.

Vidím z výše naši opuštěnou zahradu po krytou koberec zroklého podzimního listí. Drahá sestřenko! Jsou na něm slzy.

A l t v a t e r

Hřebeny hor plují v dlouhých závojích mlhy. Vítr neuhnavně smetává listí do houštin a výmolů. Les po obou stranách úvozu nařká hlubokým sborem. Hučení přerušují výkřiky padajících suchých větví. Bloudím v tomto nehostinném kraji. V houstnoucím šeru se děším z lesa zestupujícího starce. U cesty si sundává z ramen plechový džber s popruhy. Otitá vůni hroje. Rozvážně ho nabírá z hromady ve žmole, navléká na záda a s tichým heknutím se vydává vzhůru do svahu. Volnými pažemi si pomáhá opíráním o kmeny smrků, vzdychá, supí a málem by se mi ztratil, kdybych sem tam neslyšel dusivý kašel.

Bojím se ho oslovit, teprve na mýtině, na které je matně vyřiznutý obrys políčka s několika černými hromádkami, pokřeji. Je první slově odpovědi poznávám, že je to

zapomenutý Němec, Sudeták. Zarputilec zatra-
cený, stručně mi vysvětlil cestu k vlaku, ale
na další, přiznávám, že všetečné, otázky ne-
odpovídal, zestupuje rozvážně dolů, u cesty
mi ukáže v dáli blikající světýlka a pak již
naprosto nevšimavě pokračuje v kolo točící dráhy.

Ve vlaku se překotně svěříjí Toníkovi.

Zívá přes okno do tmy a zruděně prohodí:

"Prober se, v takovém nečase bys ani psa
navyhnal ... anebo si věř, že jsi potkal Fra-
děda".

jaro

ona to

84°
